

Antické reálie

Topografia starovekého Grécka

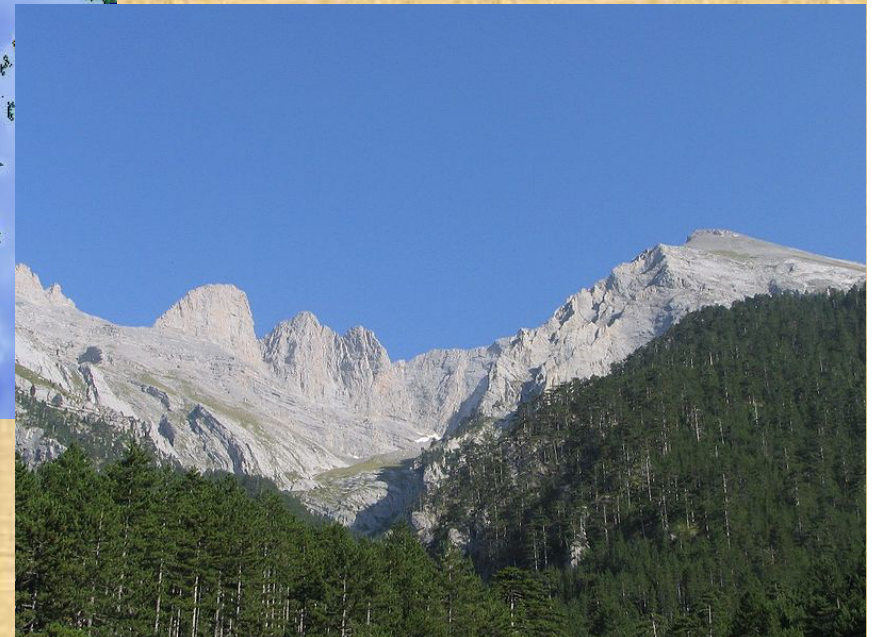

Krajina

- hory (pohorie Pindus)
- málo riek
- členité pobrežie

Klíma

- mierne, daždivé zimy
- horúce letá

Olymp, 2919 m.n.m.

Poľnohospodárstvo

- malá časť vhodná na pestovanie (v údoliach), skôr chov zvierat
- polovica obyvateľov boli roľníci alebo chovatelia
- zakladanie kolónií

Prírodné zdroje

- nedostatok zdrojov v prípade drahých kameňov
- dostatok kameňa
- prístavy – dovoz

Moreplavba

- obchodný kontakt – juh, východ, západ
- zdroj obživy – ryby

Obchod

- Egypt, Rím, Malá Ázia
- export: olivový olej, víno, vlna, keramika
- import: obilie, drevo, zvieracie kože, otroci

Pevninské Grécko:

Chalkidiké - Olynthos

Macedónia - Pella

Tesália – Farsalos, Larisa

Épeiros – Dodoné

Aitólia

Malis

Doris

Fókis - Delfy

Bojótia - Théby

Attika - Athény

Euboia

Argolis – Korint, Týrint, Mykény

Lakónia - Sparta

Arkádia

Messénia - Pylos

Élis - Olympia

Acháia

Kréta – Knóssos, Faistos, Mallia,
Gortyna, Gurnia

Kréta

- rodisko Dia
- kráľ Minós

- križovatka námorných ciest – strategická poloha – Blízky východ, Egypt
- osídlenie – od neolitu (5000 p.n.l.)

- minojská kultúra – kon. 3. tisícročia – koniec 2. tisícročia p.n.l.

- Rimania – sídlo v Gortyne, od 69 p.n.l.

- 395 n.l. – rozdelenie Rímskej ríše, Kréta – Východorímska ríša

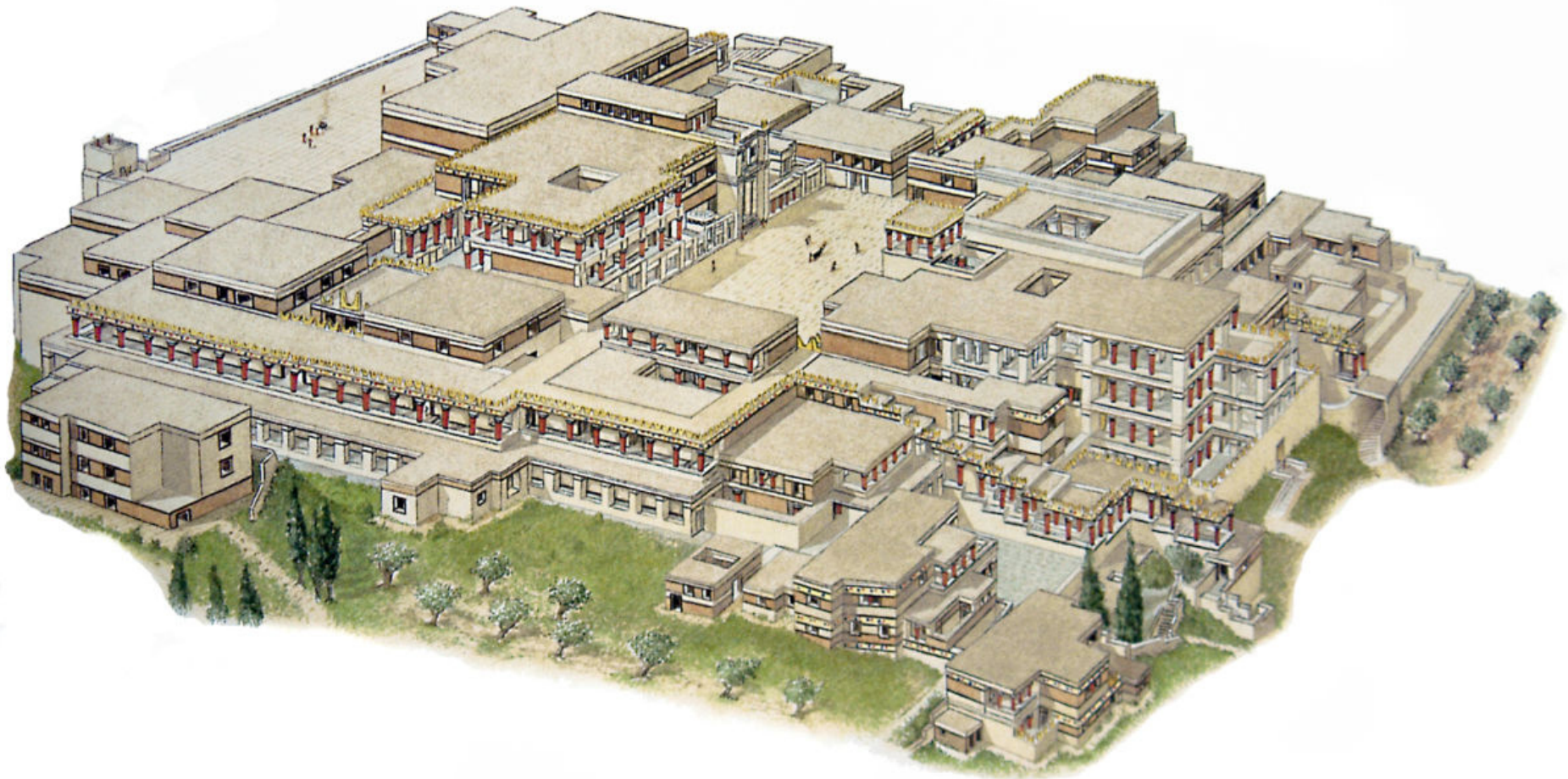
- pod správou Byzanc – 1204 n.l.

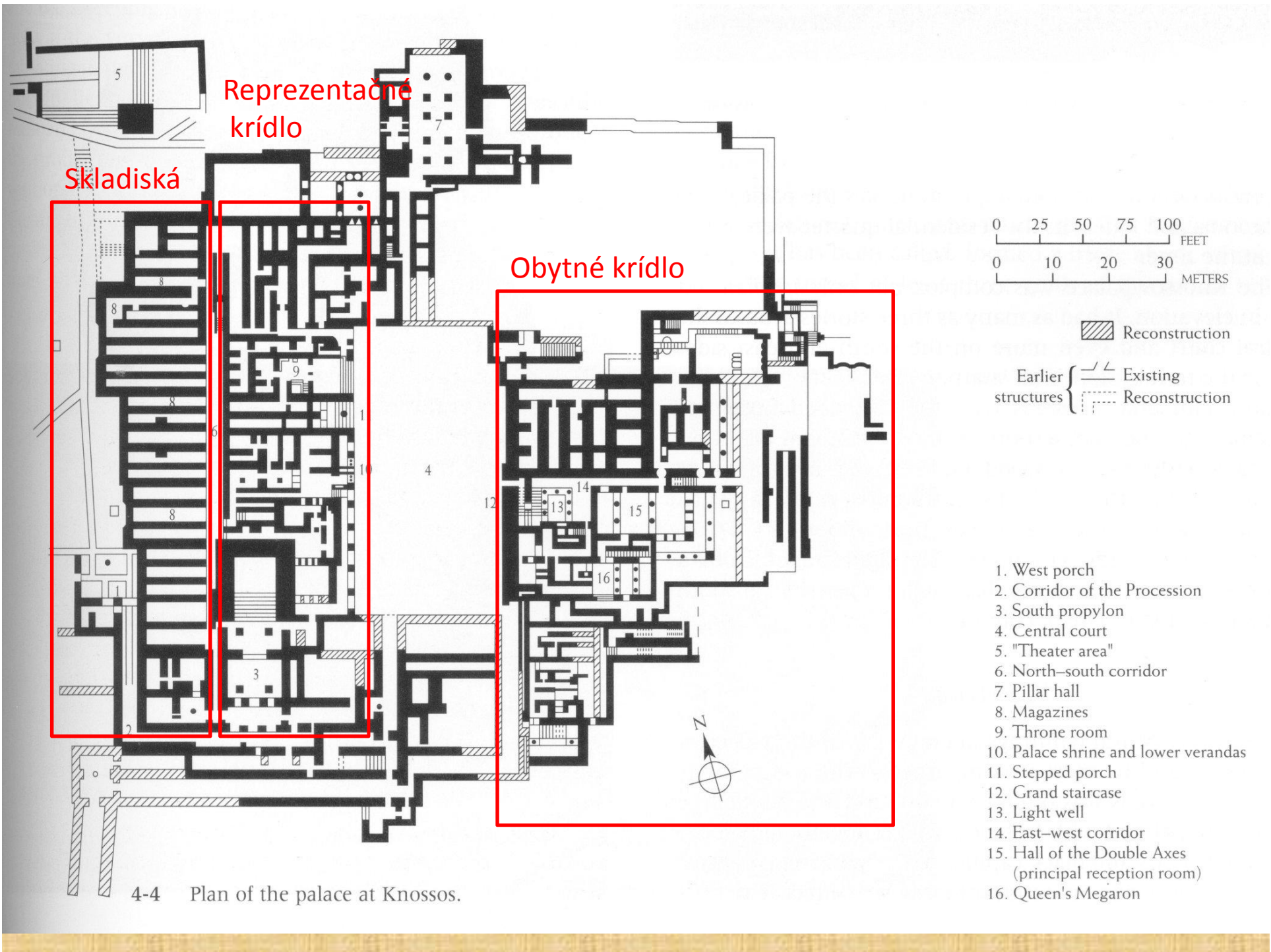

Knóssos

- sídlo kráľa Mínoa
- rozsiahla palácová stavba
- osídlenie doložené už 6000 p.n.l., prvé významné sídlo až 2900 – 2300 p.n.l.
- zač. 2. tisícročia p.n.l. – postavený prvý palác, zničený v pol. 18. stor. p.n.l. (neznáma katastrofa)
- 1625 p.n.l. – palác obnovený do súčasnej podoby (Evans), požiar 1400 p.n.l.
- 1190 p.n.l. – 1. stor. n.l. – znovu osídlené, ale nie taká dôležitosť
- ďalšie paláce: Mallia, Faistos, Kato Zakros

Trónna sála

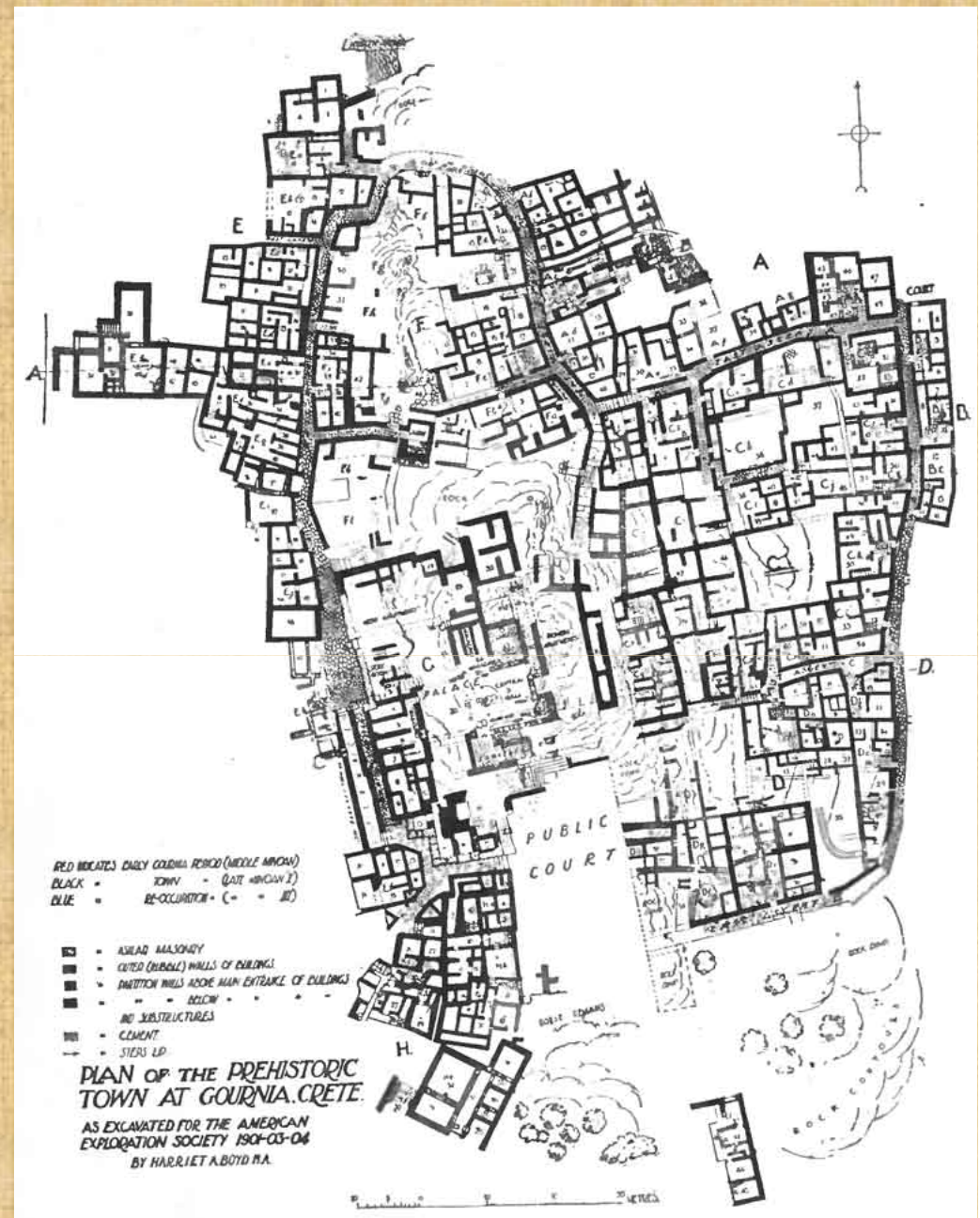

Kráľovnine megaron

Gournia

- minójske mesto
- 1550 – 1450 p.n.l. (zničené)
- palác, okolo neho mesto
- 6 oddelených štvrtí
- dlaždené ulice

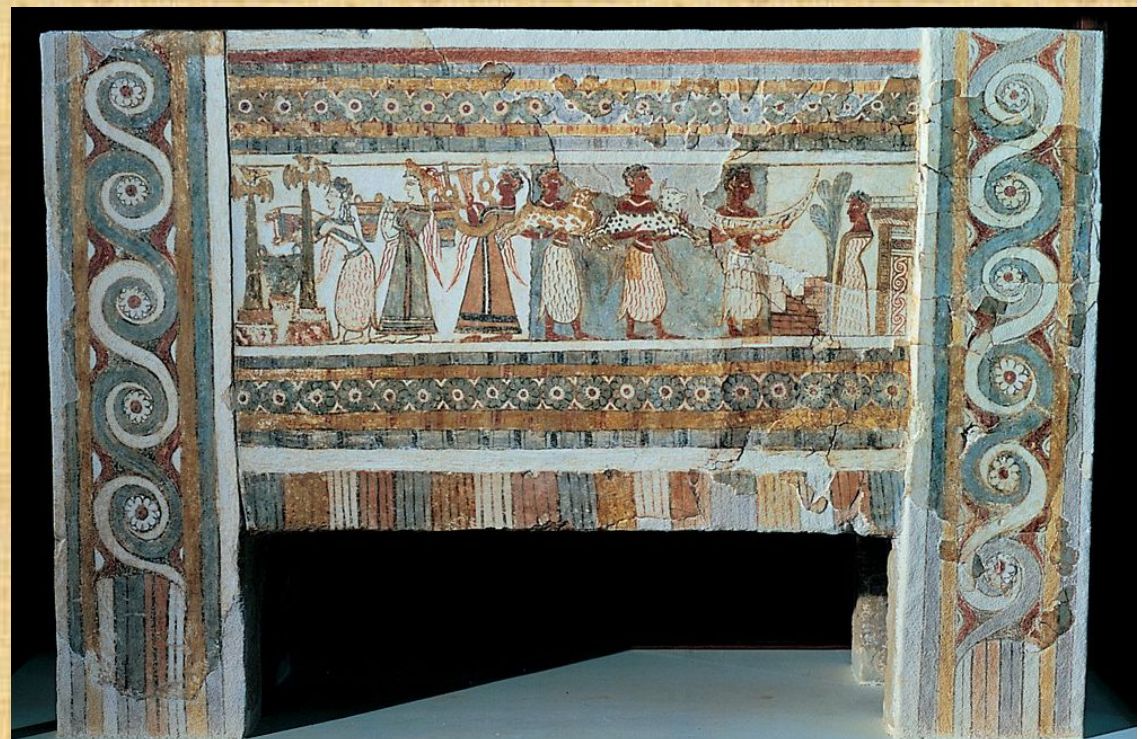

Disk z Faistu, 1600 p.n.l.

Malia, 1700 – 1550
p.n.l.

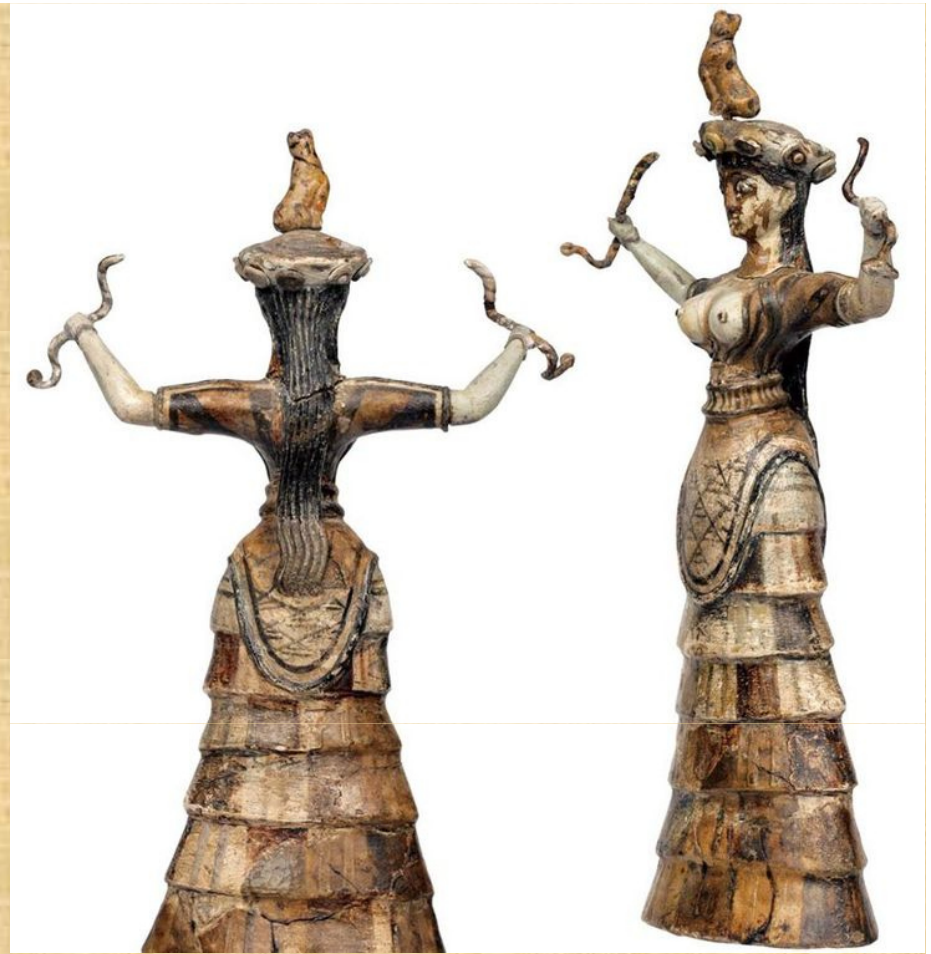

Sarkofág z Hagia Triada, 1425 p.n.l.

Knossos, 1450 – 1400 p.n.l.

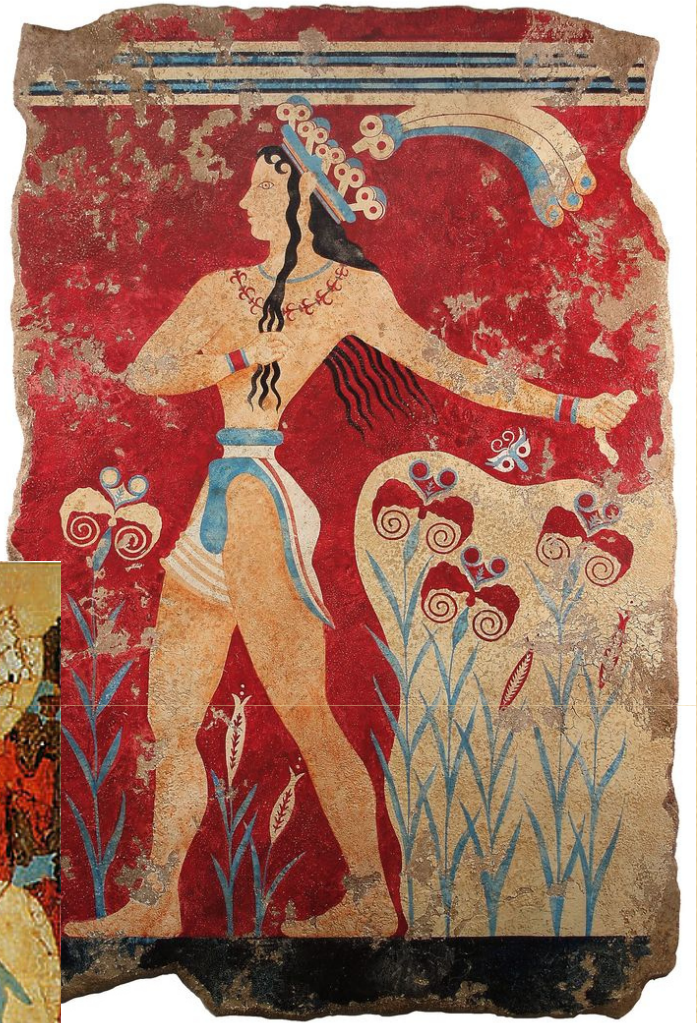

Hadia bohyňa, cca 1600 p.n.l.

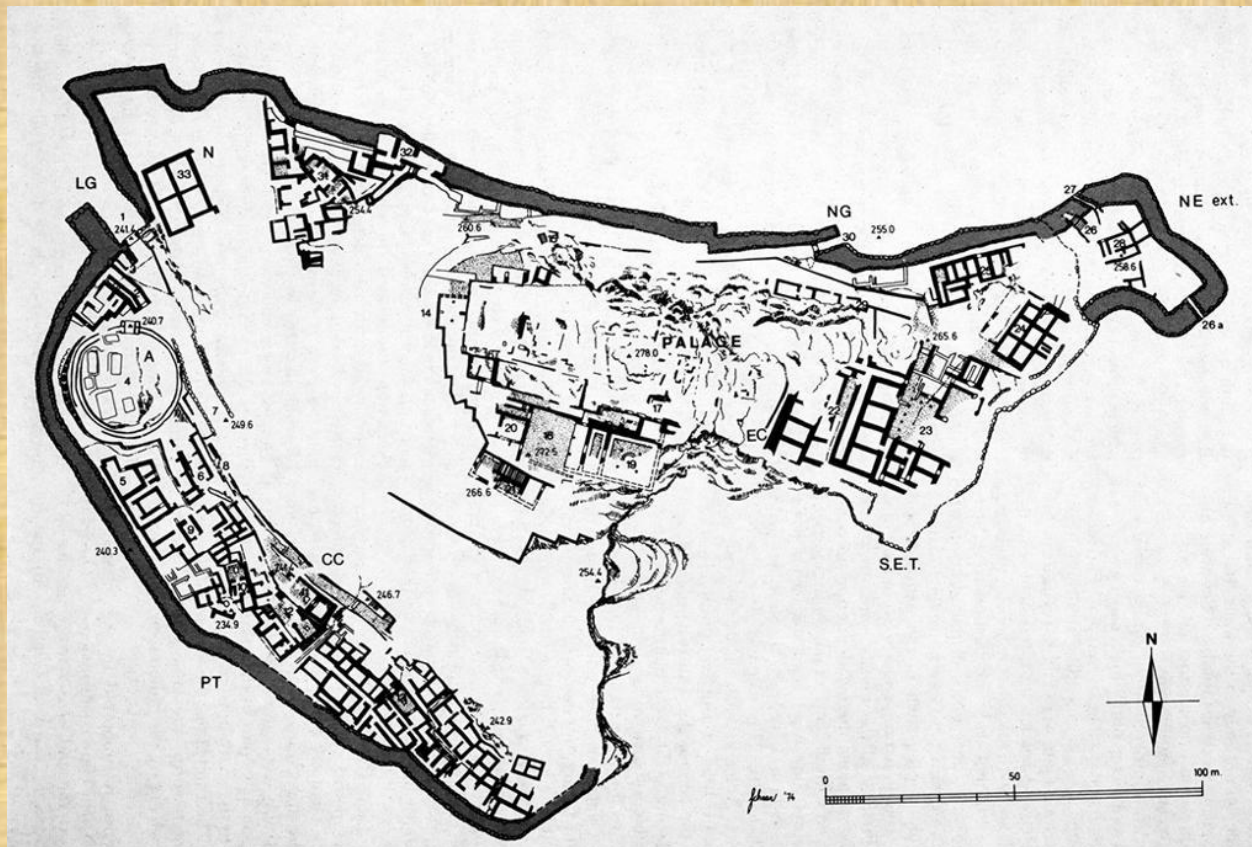

Mykény

- osídlenie 2500 – 1900 p.n.l. – raná doba helladská
- významné nálezy až 1600 p.n.l. – najstaršie hroby z okruhu B
- 1580 – 1500 p.n.l. – bohaté šachtové hroby (A aj B) – nárast bohatstva, zvýšenie životnej úrovne
- najväčší rozmach – 1400 p.n.l. (1350 p.n.l. – postavený palác)
- kon. 12. stor. p.n.l. – mesto zničené
- znovu osídlené – posledná štvrtina 7. stor. p.n.l. – chrámy Héry (prestavba v helenistickej dobe)
- 2. štvrtina 2. stor. p.n.l. – mesto rozborené a opustené
- vykopávky: Heinrich Schliemann

Hradby

- 1350 – 1340 p.n.l. – kyklopské murivo,
ďalšie prestavby 1250 a 1200 p.n.l.
(opevnenie podzemných nádrží)

Levia brána

- pol 13. stor. p.n.l.
- monolitické kvádre
- dvojité drevené vráta
- trojuholníkový reliéf s levmi

- vstup do mesta – pozdĺž rampy
- domy, sýpky, kultové miesto, hrobový okrskok **A**

Hrobový okrskok A

- 16. stor. p.n.l.
- 1250 p.n.l. – začlenené do mesta
- kult mŕtvych – hlinené sošky
- 2 sústredné kruhy, zakryté horizontálnymi doskami, priestor vyplnený kameňmi
- 17 kamenných stél, 6 šachtových hrobov (celkovo 19 tiel)
- bohatá pohrebná výbava – masky (členovia kráľovskej rodiny)

Domy a kultové miesto

- ťažké rozlíšiť – nie je špecifická architektúra
- kult – identifikované na základe oltárov

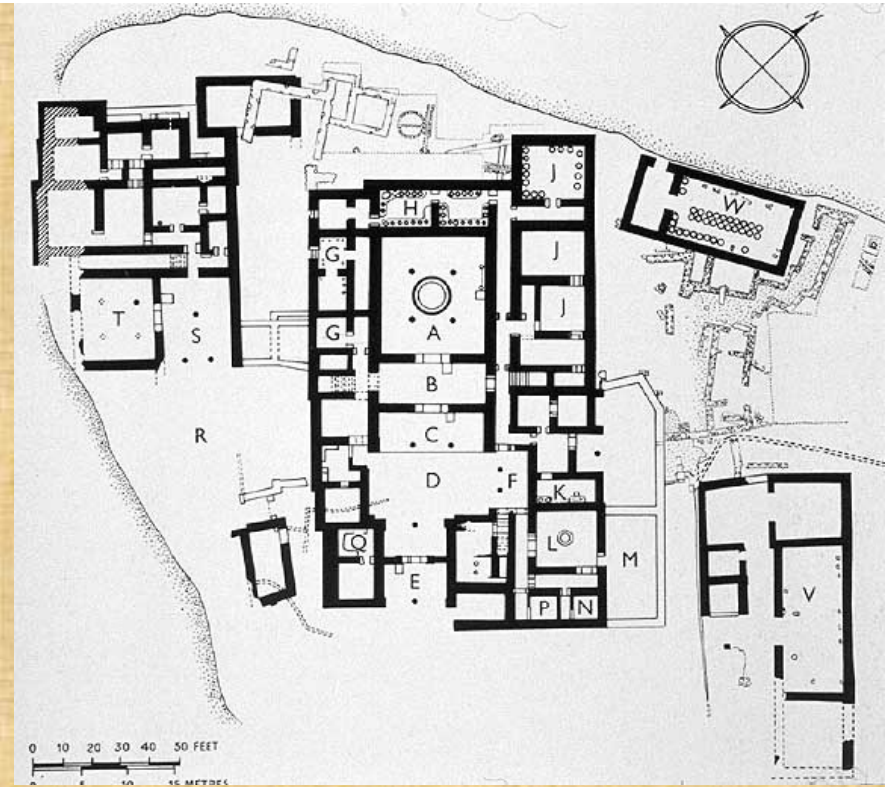

Palác

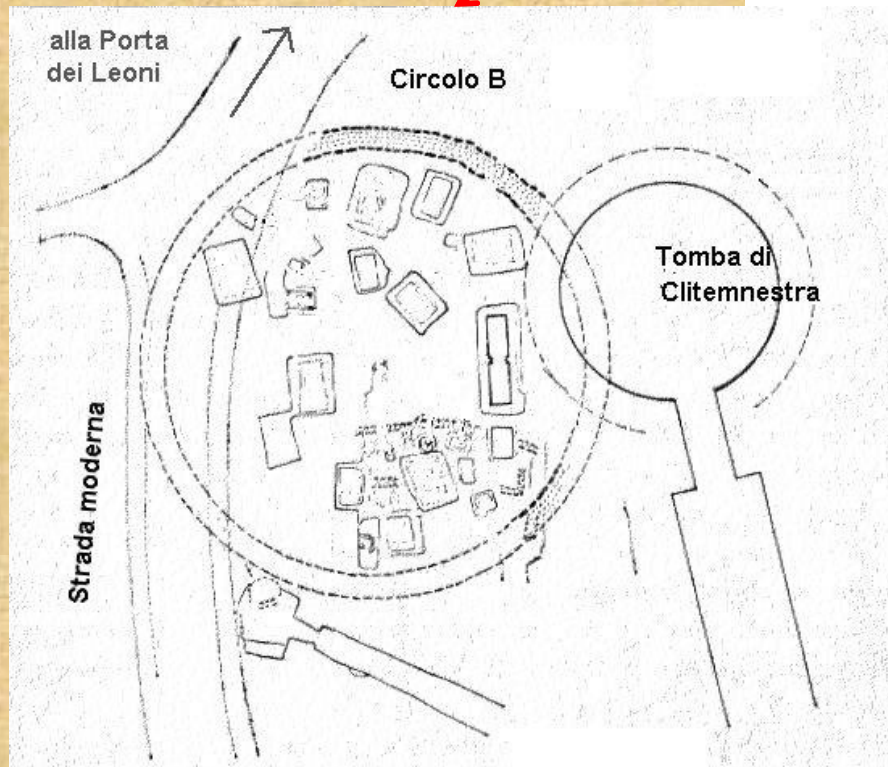
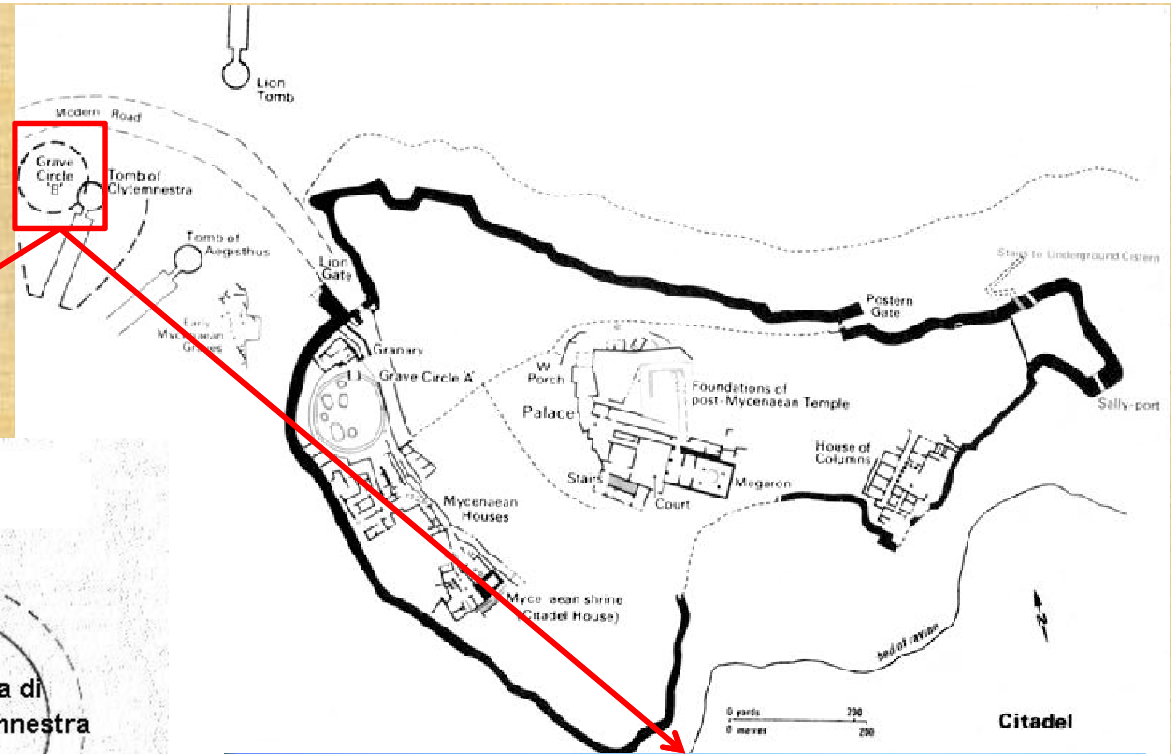
- 5 umelých terás, spevnené kyklopským murivom
- obydlie vládcu – v archaickom období chrám
- megaron

Hrobový okrskok B

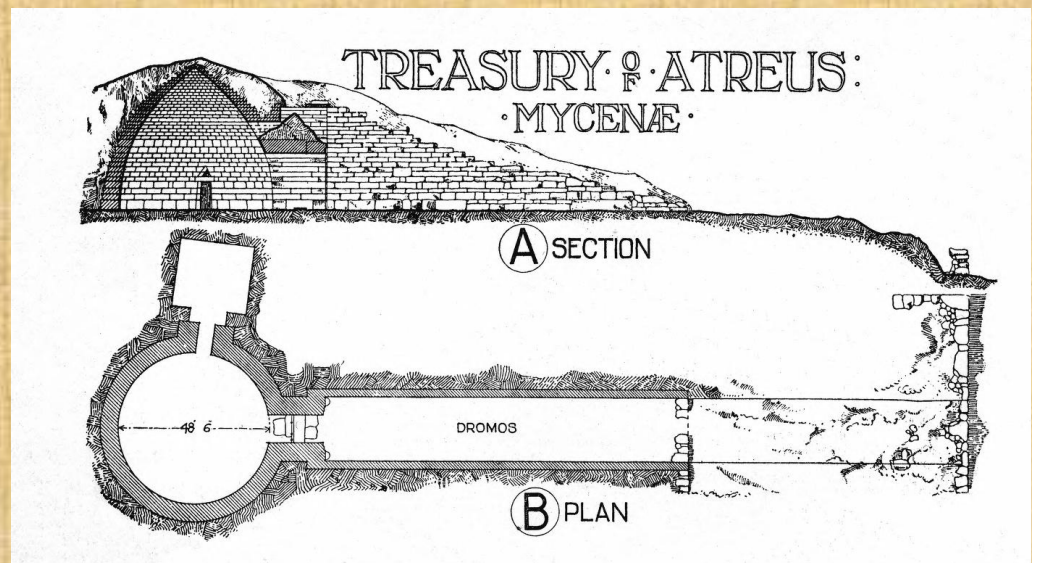
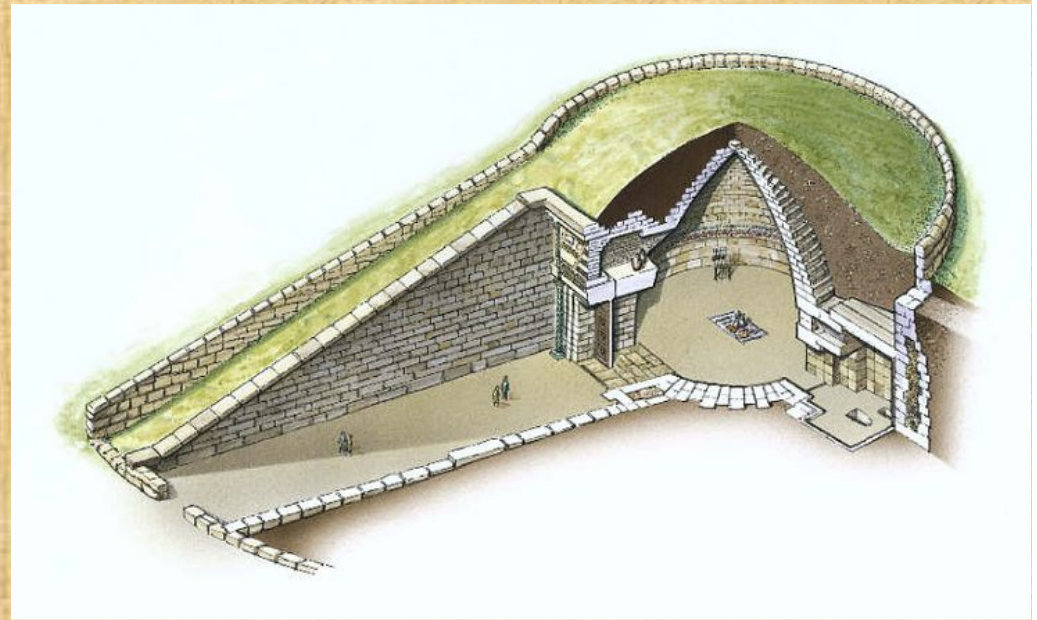
- 24 hrobov (10 zahĺbených – staršie, 15. stor. p.n.l., 14 šachtových)
- vykradnuté
- dokonalejšia architektúra

Atreova pokladnica

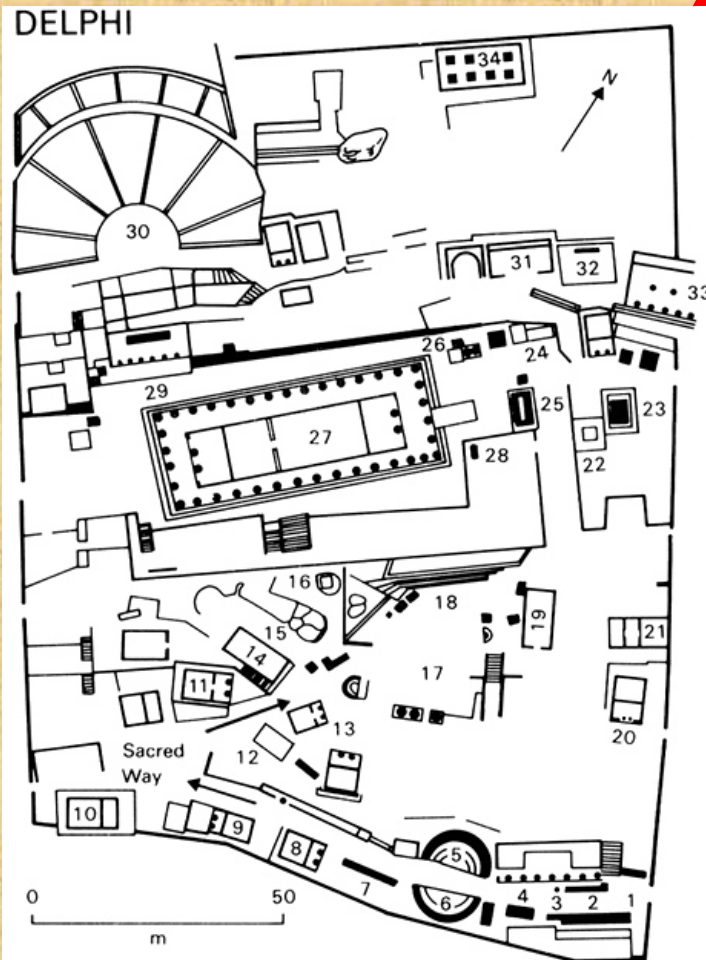
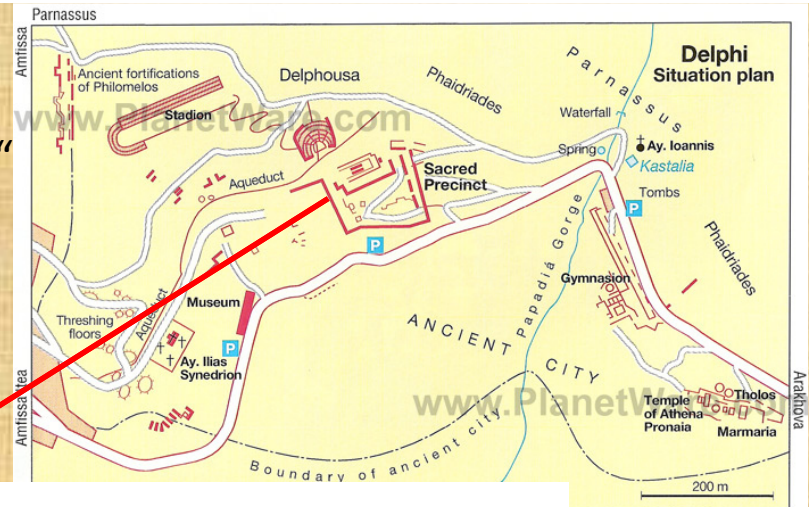
- tholová hrobka
- 1250 p.n.l.

Delfy

- prvá veštica – Gaia
- Apollón – zabil hada a nechal ho zhorieť – „pýthesthai“
- osídlenie: v mykénskom období
- geometrické obdobie – sídlisko a jedna (alebo viac) svätýň
- nárast vplyvu: 8. stor. BC
- množstvo darov pri vyzdvihovaní proroctva

1 Aegospotami Monument	18 Stoa of the Athenians
2 Monument of the Arcadians	19 Treasury of the Corinthians
3 Statue of Philopoemen	20 Treasury of Cyrene
4 Marathon Monument	21 Prytaneion
5 Kings of Argos	22 Serpent column of Plataea
6 Epigoni	23 Chariot of the Rhodians
7 Monument of the Tarentines	24 Tripods of Gelon and Hiero
8 Treasury of Sicyon	25 Altar of the Chians
9 Treasury of Siphnos	26 Monument of Prusias II
10 Treasury of the Thebans	27 Temple of Apollo
11 Treasury of the Athenians	28 Monument of Aemilius Paulus
12 Treasury of the Syracusans	29 Dedication of Craterus
13 Treasury of the Cnidians	30 Theatre
14 Council House	31 Monument of Daochus
15 Rock of the Sibyl	32 Sanctuary of Neoptolemus
16 Column of the Naxians	33 Stoa of Attalus I
17 Halos (threshing floor)	34 Lesche of the Cnidians

- vstup – pamätníky a pokladnice (Sikyon, Sifnos, Athény, Théby) – pripomenutie víťazstiev a darov

Pokladnica Sifnu

- okolo 525 p.n.l.
- klenot jónskej architektúry
- vysoká základňa, malý chrámik s distylovým pronaom
- vlys: Paridov súd, únos Leukippovien, boj Achilla a Memnona, zhromažďovanie bohov, gigantomachia
- štít: boj Apollóna a Herakla o trojnožku

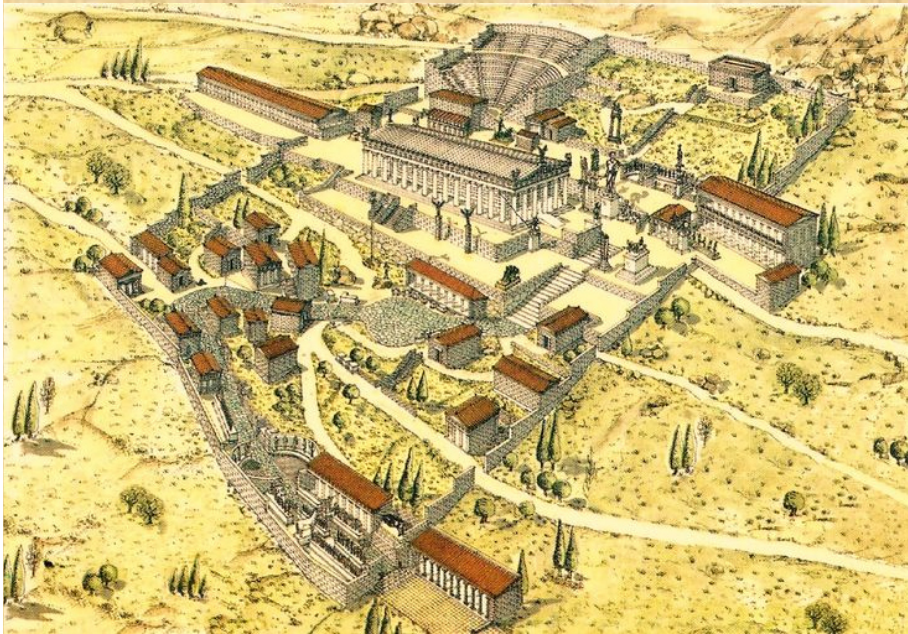
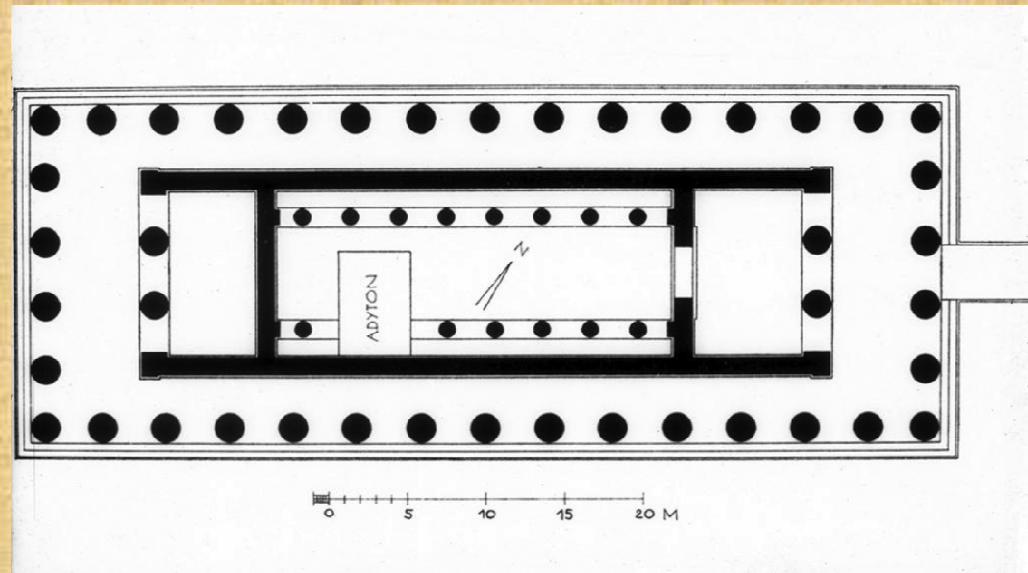

**Posvätný okrsok – Apollónov chrám,
pamätníky, divadlo**

Apollónov chrám

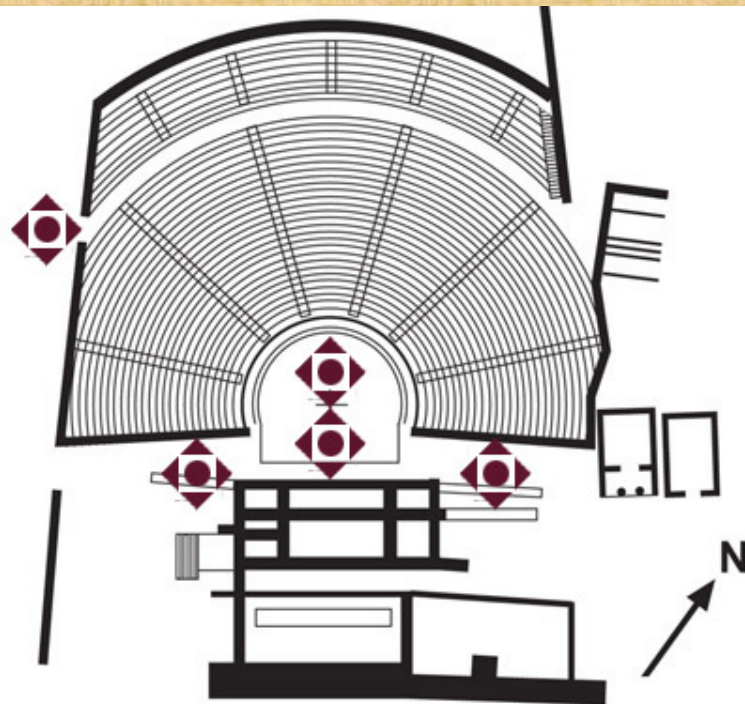
- dórsky, 6x15 stĺpov, podzemný priestor na veštenie
- rampa – nápisy
- zvyšky – 6ty chrám – 373 p.n.l.
(zemetrasenie, požiar alebo zosuv pôdy)
- východný štít: Apollónov príchod do Delf
- západný štít: Gigantomachia

Divadlo

- dejisko pýthijských hier
- 4. stor. p.n.l., rekonštrukcie: 2. stor. p.n.l. a v rímskej dobe
- hľadisko – 2 úrovne, 8 a 6 sektorov

Theatre at Delphi (modern Delfi, Greece).
Cavea width: 52 m, orchestra width: 18.4 m; capacity: 3,750 - 5,000; theatre site in use from 4th cent. BC, existing theatre dates from 160 BC.

Temenos Athény Pronaie

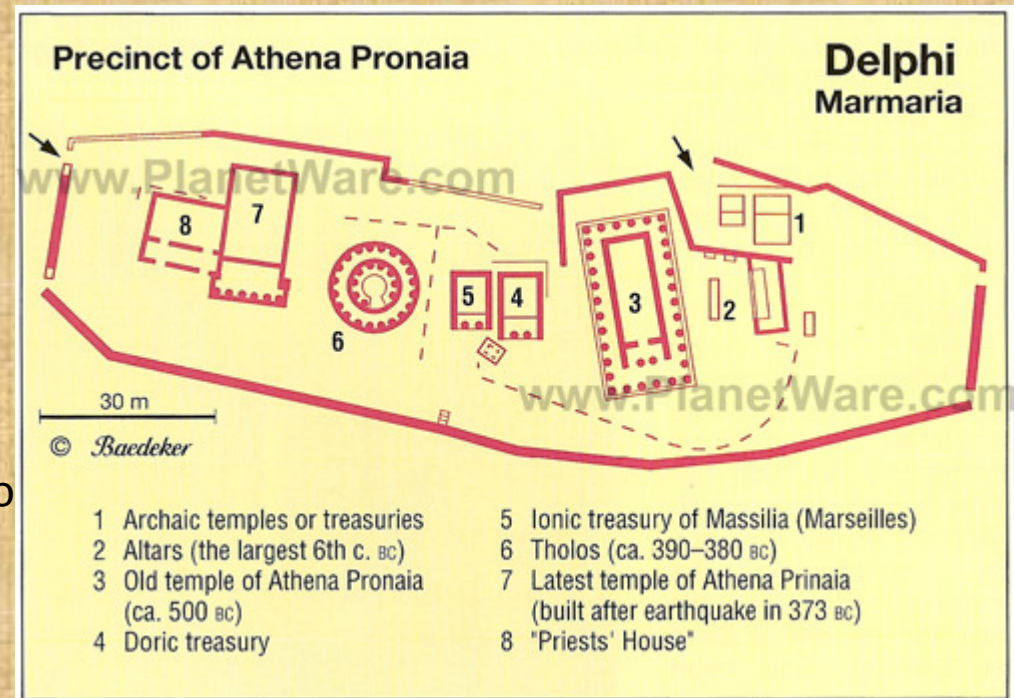
-chrám a tholos

Chrám Athény Pronaie

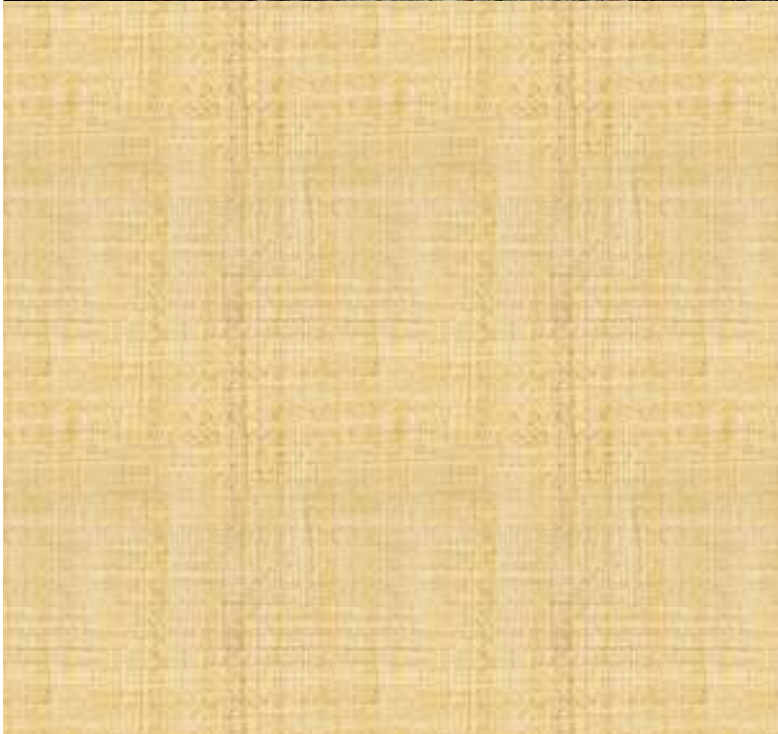
- Dórsky peripteros, 6 x 12 stĺpov
- 6. stor. p.n.l. (rekonštrukcia v 480 p.n.l.)
- tri oltáre
- na západ: dve pokladnice, jedna z nich za vlády Claudia zmenená na svätyňu cisárskeho kultu

Tholos

- 380 – 370 p.n.l.
- exteriér – klasický – dórske stĺpy, metópy, držanie sa proporcií
- interiér – korintské stĺpy, nové tendencie, voľnejšie prevedenie
- kontrast – pentelský mramor a eleusínsky kameň

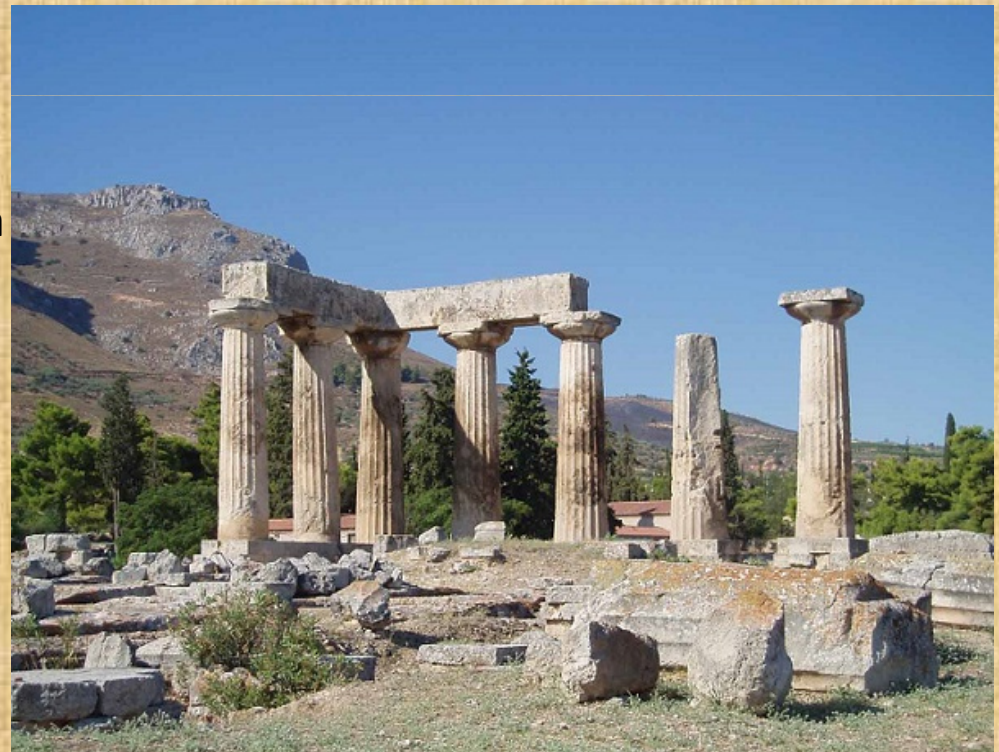

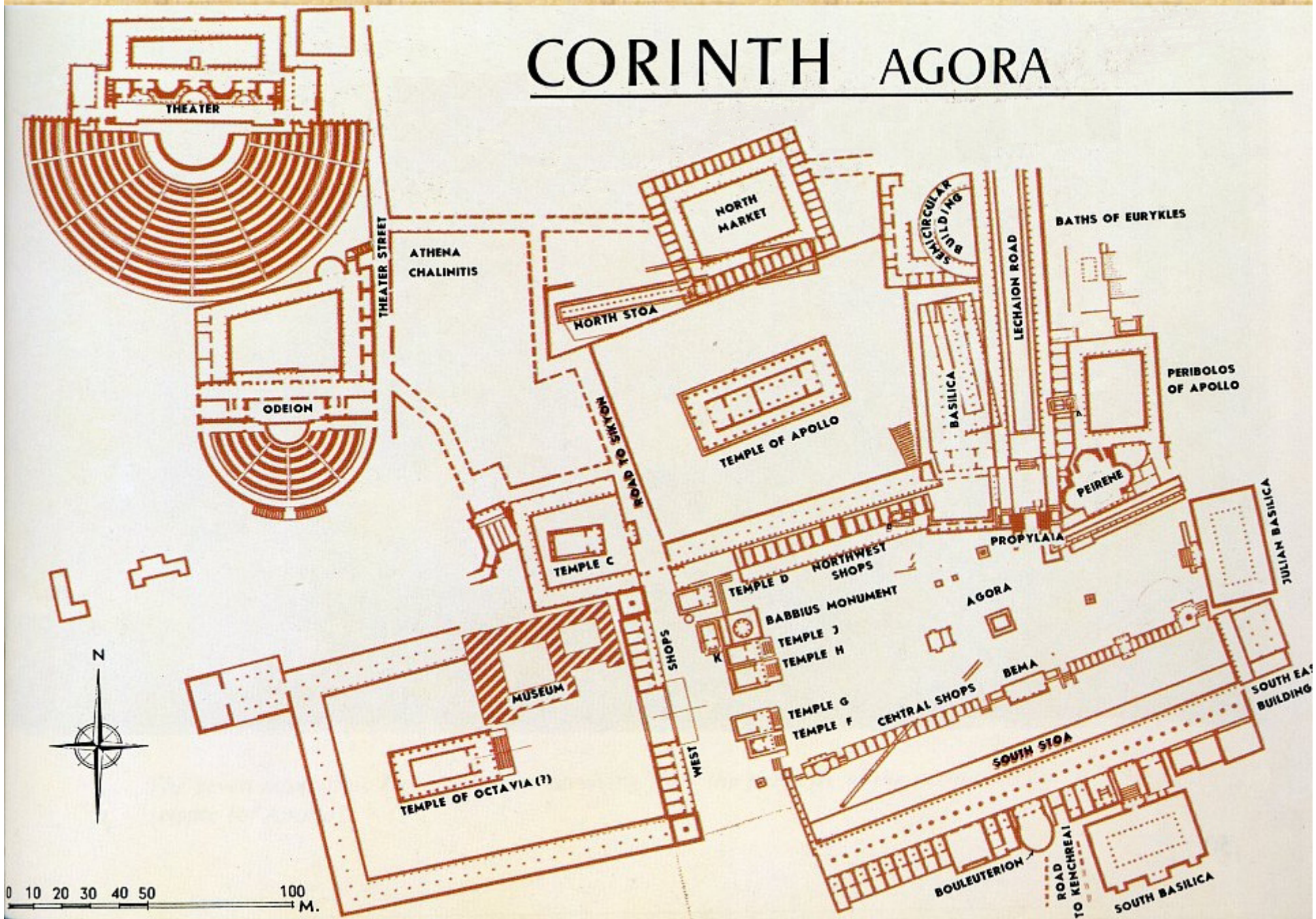
Korint

- založil Sisyfos
- Bellerofón – Sisyfov vnuk a korintský hrdina
  - zabil brata a našiel útočisko v Tyrinte, odtiaľ sa dostal do Lykie, zabil chimairu
- miesto osídlené už 2. tisícročie p.n.l.
- základy mesta položené v 1000 p.n.l.
- 8. stor. p.n.l. – oslobodenie od závislosti na Argu a rýchly rozvoj
- 146 p.n.l. – zničenie mesta Rimanmi (z tohto dôvodu – jediná grécka pamiatka – Apollónov chrám)
- 44 p.n.l. – Caesar – mesto obnovil – Colonia Laus Iulia Corinthus
- 2. stor. n.l. – najbohatšie grécke mesto
- 3. a 4. stor. n.l. – mesto vyplienili Herulovia a Góti
- ďalšie zemetrasenia v 375 a 521

CORINTH AGORA

THEATER

ATHENA CHALINITIS

NORTH MARKET

NORTH STOA

SEMICIRCULAR BUILDING

BATHS OF EURYKLES

ODEION

TEMPLE OF APOLLO

BASILICA

PERIBOLOS OF APOLLO

PEIRENE

TEMPLE C

PROPYLAEA

TEMPLE D

NORTHWEST SHOPS

AGORA

BABBIUS MONUMENT

TEMPLE J

TEMPLE H

MUSEUM

TEMPLE G

TEMPLE F

CENTRAL SHOPS

BEMA

TEMPLE OF OCTAVIA (?)

SOUTH STOA

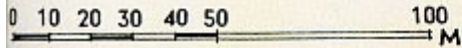
SOUTH EAST BUILDING

JULIAN BASILICA

BOULEUTERION

ROAD TO KENCHREAI

SOUTH BASILICA

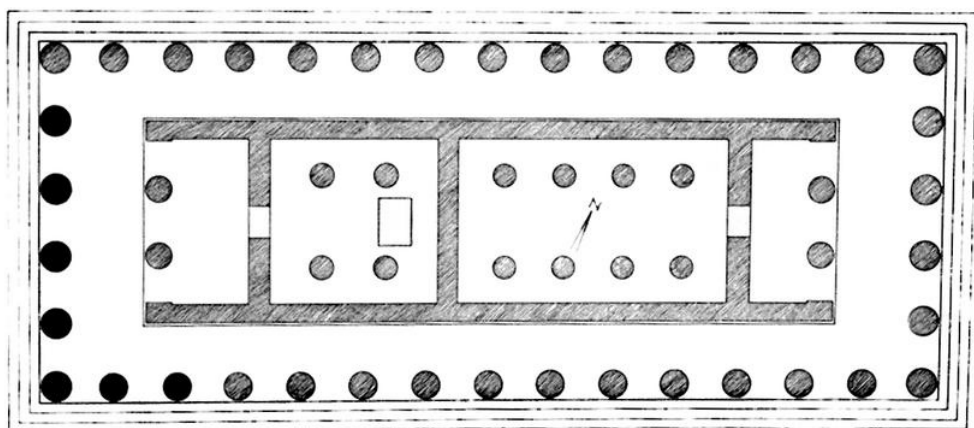

Apollónov chrám

- jediná pôvodná grécka pamiatka, 560 – 540 p.n.l.
- dórský rád
- peripterálny hexastylos, monolitické stĺpy
- distylový pronaos, opisthodomos

0 5 10 15 20 M

Odeón a divadlo

a) Odeón

- Neronova vláda, do mramoru prestavané v 2. stor. n.l.

b) Divadlo

- Zachovalo sa málo – ťažba stavebného materiálu
- 4. stor. p.n.l., na začiatku 3. stor. p.n.l. rozšírenie
- Augustus – vybudovanie orchestry
- Hadrián – javisková budova – sochy a reliéfy (amazonomachia, gigantomachia, Herkulove úlohy)

Asklépiova svätyňa

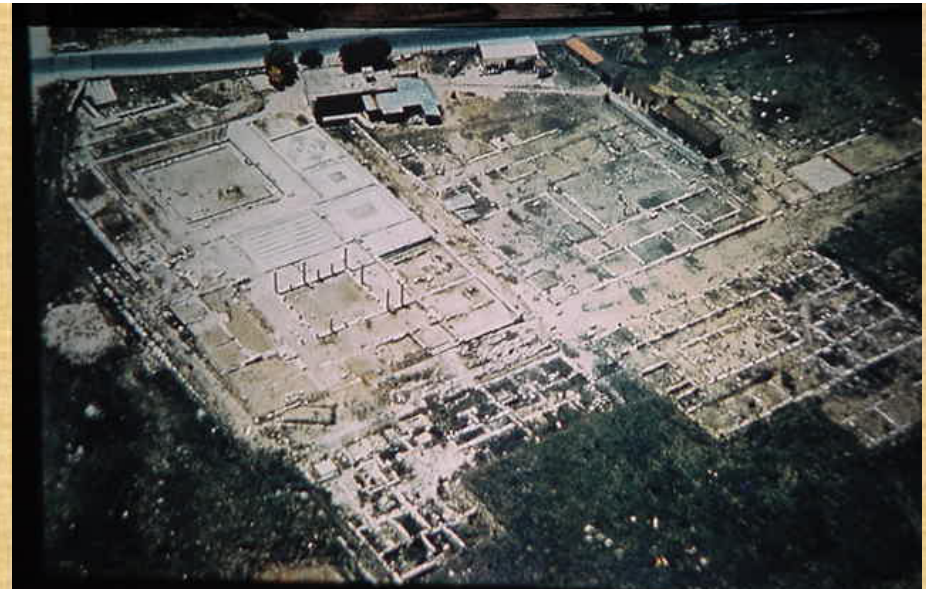
- nádvorie, hodovacie miestnosti, nádrže

Pella

- sídlo macedónskeho kráľa – 5. stor. p.n.l.
  - veľké množstvo stavebných fáz, budovanie skončilo v 3. stor. p.n.l.
  - bohaté mesto na kultúrnej vysokej úrovni – aj po obsadení Macedónie Rimanmi
  - 90 p.n.l. – zemetrasenie – upadanie, sídlo presunuté do Thessaloník
  - Caesar (Marcus Antonius) – kolónia
  - pravouhlá sieť ulíc – akropola s palácmi – harmonicky zapadala do mestského plánu
-
- južná časť – 4. stor. p.n.l. – luxusné domy – najvýznamnejšie obľázkové mozaiky
  - a) Dionýzov dom – 2 peristyly – jónsky a dórsky mozaiky: Dionýzos sediaci na panterovi, lov na leva – emblemata
  - b) Dom s únosom Heleny – mozaika v tricliniu: lov na jeleňa s Alexandrom a Hefaistom, amazonomachia
  - c) Kruhová stavba – Heraklov kult (?) – ochranca mesta, predok Macedóncov

The House of Dionysos

325 - 300 BC

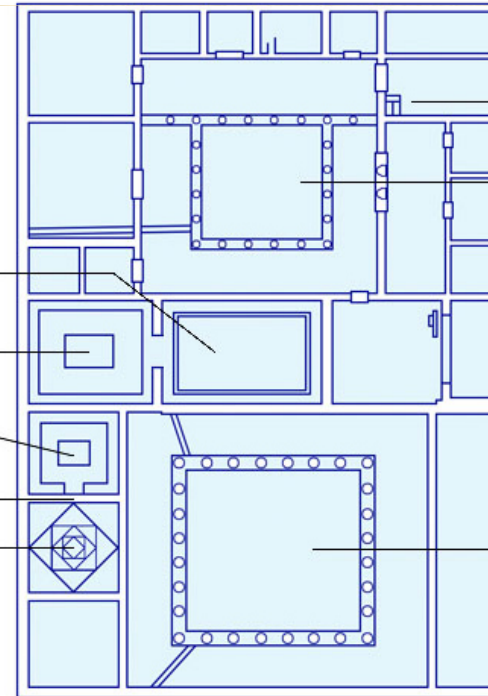
antechamber with lozenge pebble mosaic

andron with the Lion Hunt mosaic

andron with the mosaic of Dionysos riding a panther

entrance with deer and griffin mosaic

antechamber with pebble mosaic of concentric triangles

stone base of a staircase

north courtyard with Ionic peristyle surrounded by living rooms

main entrance porch

south courtyard with Doric peistyle

Agora

- lemovaná stíporadím, 5 x 2 bloky
- východ: remeselné miestnosti (terakotová tvorba), juh: obchody s potravinami, západ: dielne (spracovanie kovov) + predajňa parfémov, sever: podstavce sôch

Palác

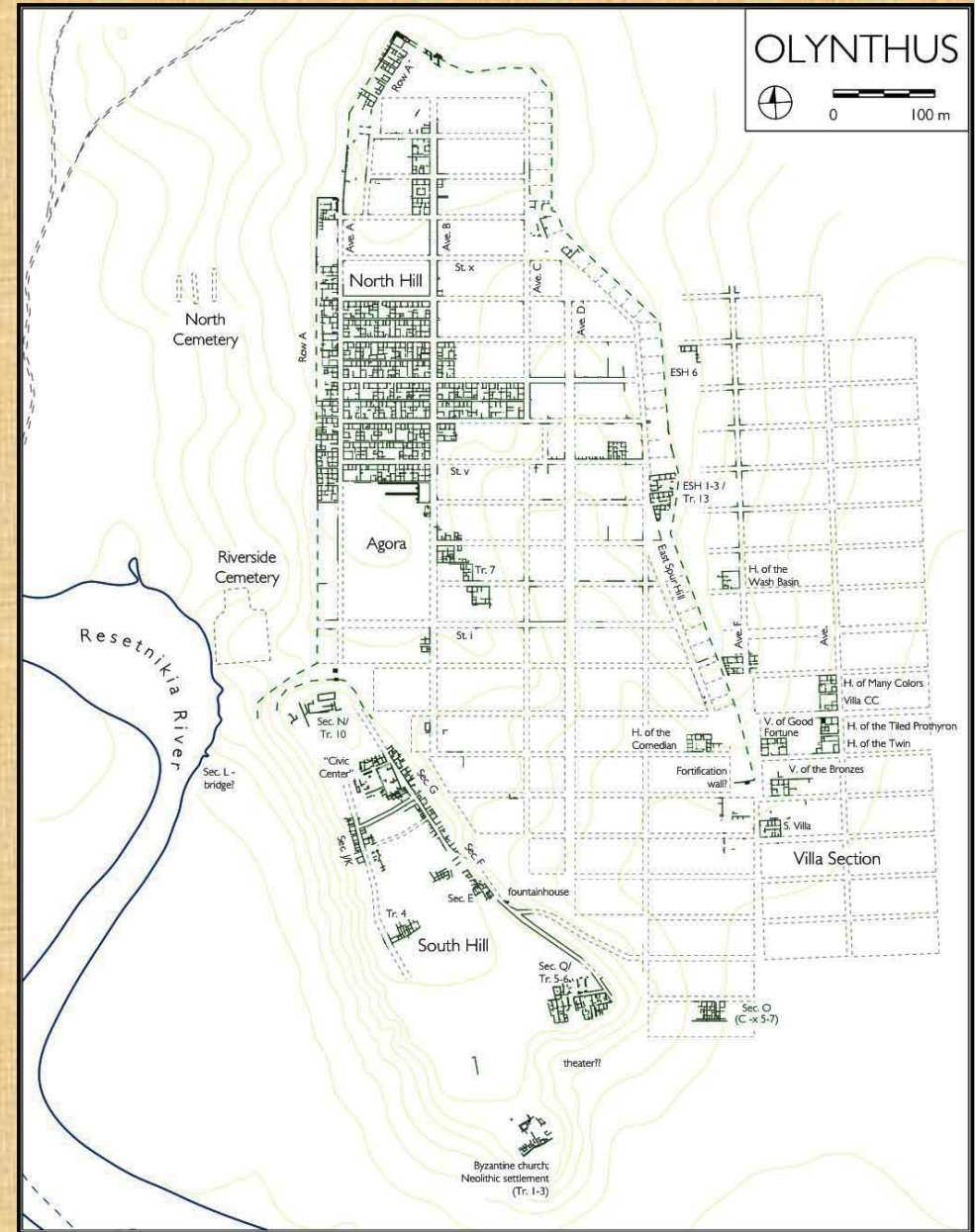
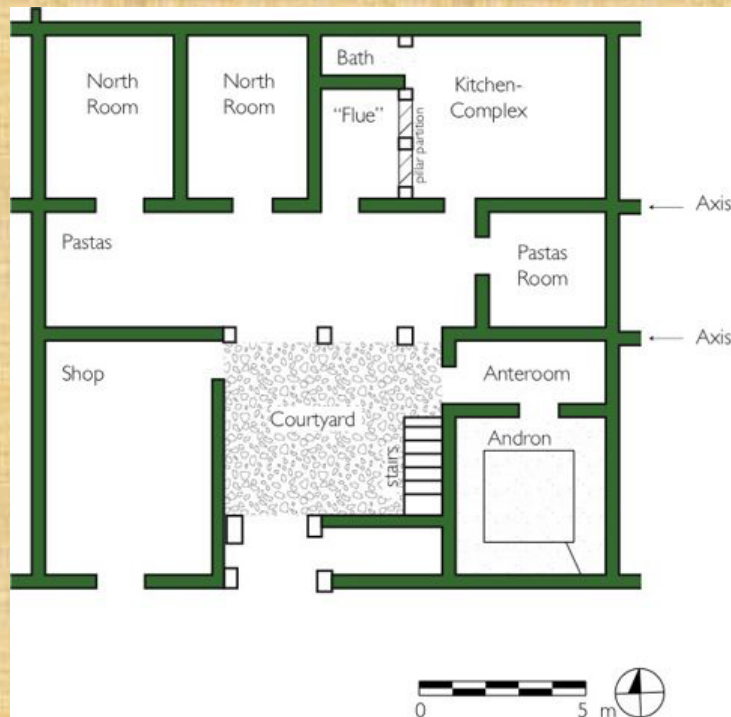
- dominuje akropole
- propylaje, palaestra, kúpele
- kráľovský dvor, administratívne a politické miestnosti

Olynthos

- neolitické osídlenie – 1. pol. 3. tis. p.n.l.
- územie znovu osídlené až v 8. stor. p.n.l.
- prvá zmienka – 479 p.n.l.
- 349 p.n.l. – Filip Macedónsky mesto úplne zničil a obyvateľstvo odviekol do otroctva
- mestské bloky – 300x200 atticko-eubojských stôp
- 7 ulíc (S-J), 24 ulíc (V-Z)
- štandardizované domy – 1 blok = 3 domy (stredná vrstva)

Villa dobrej šťasteny

-dvor, pastas, peristyl

- dvorana: „mnoho šťastia“, „šťastena je krásna“, „láska je krásna“

